

УДК 657:631.15

DOI: 10.31359/2312-3427-2021-2-2-3

С.І. Василішин, доцент, д-р екон. наук

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

E-mail: vasylishynstanislav@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0001-5023-9824>

І.І. Рагуліна, доцент, канд. екон. наук

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

E-mail: irinarahulina@ukr.net

<http://orcid.org/0000-0002-6662-5340>

В.В. Орлов, канд. екон. наук

**Державне підприємство «Дослідне господарство «Елітне» Інституту
рослиництва ім. В.Я. Юр`єва НААН України»**

E-mail: orlov.elitne@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0003-3521-8790>

КОМПЛАЄНС-КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ТА ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Охарактеризовано особливості комплаєнс-ризиків, логічний ланцюг та об'єкти комплаєнса сучасного підприємства. Запропоновано структурну модель комплаєнс-контролю як функції Служби економічної безпеки підприємства. Запропоновані елементи системи комплаєнс-контролю підприємства з їх диференціацією на блоки санкційного, внутрішнього комплаєнса та антикорупційної політики. Доведено, що наведені пропозиції дозволяють сформувати систему мінімізації фінансових втрат, збереження ділової репутації, попередження накладання санкцій та можливого негативному впливу окремих груп ризиків на економічну безпеку та сприятимуть зростанню рівня конкурентоспроможності підприємств. Практичне значення досліджень полягає у досягненні прозорості та достовірності фінансової звітності; поліпшенні ділової репутації підприємства в конкурентному середовищі; імплементуванні політики справедливості й законслухняності; поліпшенні корпоративної культури й етичних норм професійної діяльності фахівців.

Ключові слова: комплаєнс, комплаєнс-контроль,

конкурентоспроможність, економічна безпека, внутрішній контроль, внутрішній аудит, обліково-аналітичне забезпечення, облік.

Постановка проблеми. Посилення впливу ризиків макро- та мікросередовища, а також наслідків економічних криз посилюють конкуренцію на ринках товарів, послуг та ставлять нові завдання перед системою інформаційного забезпечення управлінських процесів на підприємствах різних організаційно-правових форм. В цих умовах важливого значення набуває система внутрішнього контролю (контролінгу), яка є невід'ємною складовою обліково-аналітичного забезпечення, виконуючи в тому числі функції управління та попередження негативного впливу ризиків на рівень економічної безпеки та запорукою зростання конкурентоспроможності підприємств.

Для переважної більшості українських бізнес-структур створення системи внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту – добровільний процес. Але він дозволяє їх інвесторам і партнерам бути більш впевненими, що інформація, яка їм дається, є правдивою. Крім того, коректно організований внутрішній контроль стає базисом для зовнішнього аудиту. Водночас, крім класичних фінансового і бізнес-контролінгу на підприємстві з високим рівнем розвитку системи внутрішнього контролю доцільним є впровадження комплаєнс-контролю, метою якого є мінімізація ризику залучення підприємства в процеси, які можуть мати фінансові, правові та/або репутаційні наслідки [10].

Безпекова трансформація спроможності інституту бухгалтерського обліку має базуватися на основі створення та ефективного функціонування адаптивних організаційних засад та належного комунікаційного забезпечення. Значущість проблеми організації бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю пов'язана з формуванням системи обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємств, яка дозволить приймати ефективні управлінські рішення, і сприятиме забезпеченню захисту від негативного впливу ризиків та загроз макро-, мезо- та мікросередовища.

У зв'язку з цим особливої актуальності набувають питання, пов'язані із удосконаленням обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою на основі створення дієвої системи комплаєнс-контролю, що сприятиме зростанню конкурентоспроможності підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підприємствам потрібна здатність швидко впроваджувати нові процеси та швидко адаптувати існуючі до змін навколишнього середовища, включаючи оптимізацію їх взаємодії з партнерами та клієнтами. Однак зміни як внутрішньоорганізаційних, так і міжорганізаційних процесів не слід здійснювати безконтрольно. Зокрема, процеси все частіше підпорядковуються правилам відповідності, які зазвичай впливають із обмежень безпеки, корпоративних вказівок, стандартів та законів [4].

Управління комплаєнс-діяльністю підприємства тільки ще набирає популярності у вітчизняному секторі економіки. Воно стосується таких питань управління підприємством, як дотримання належних стандартів поведінки на ринку, управління конфліктами інтересів, справедливе ставлення до клієнтів і забезпечення сумлінного підходу при консультуванні клієнтів тощо [11].

На сьогодні комплаєнс-контроль у нашій державі має популярність тільки в банківському секторі, але необхідне його запровадження на всіх рівнях національної економіки. Українські компанії поступово приходять до осмислення важливості застосування комплаєнс-контролю, спираючись на досвід зарубіжних країн [9].

Проблематика запровадження комплаєнс-контролю на підприємствах є об'єктом наукових досліджень багатьох учених-економістів, серед яких В. Жуков, Л. Калініченко, Т. Кобелева, О. Коцюба, Н. Москаленко, Д. Тетруашвілі, М. Яценко та ін. Особливу увагу ролі внутрішнього аудиту та комплаєнс-контролю відводять у своїх публікаціях зарубіжні вчені К. де Сільва, Дж. Рідлі, Г. Гупернаторі, С. Шек та ін.

Водночас проблематика забезпечення комплаєнс-контролю у контексті трансформації завдань обліково-аналітичного забезпечення на запити гарантування економічної безпеки та формування конкурентоспроможності підприємств досліджені не досить глибоко.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування методичних засад запровадження комплаєнс-контролю як складової управління економічною безпекою та формування конкурентоспроможності підприємств.

Виклад основного матеріалу досліджень. В умовах глобалізації, діджиталізації соціально-економічного простору, стрімкого трансферу інновацій, додання наслідків економічних криз, зростання рівня конкуренції та посилення гнучкості бізнес-структур у процесі досягнення

ними стратегічних цілей, формування конкурентоспроможності на макрота- мікрорівнях прямо залежить від гарантування належного рівня економічної безпеки.

Останнім часом економічна безпека дедалі частіше стає об'єктом наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних економістів, оскільки є беззаперечним індикатором рівня захищеності підприємств, галузей та економіки країни від ризиків і флуктуацій, які значно поглиблюються в період економічних криз. Забезпечення належного рівня економічної безпеки господарюючих суб'єктів безпосередньо залежить від єдності та системності обліку, аналізу і контролю як складових організаційно-економічного механізму управління підприємствами [6].

Сучасні ризики та загрози економічної безпеки підприємств ставлять нові виклики перед системою внутрішнього аудиту, який стає одним із вирішальних важелів стратегічного та тактичного ризик-менеджменту в глобальному бізнес-середовищі. Як влучно висловилися британські вчені Кеннет де Сільва та Джефрі Рідлі, протягом багатьох років внутрішній аудит додає цінності в організаціях у всіх секторах економіки. Розвиток міжнародних стандартів внутрішнього аудиту нині отримує визнання урядів, регулюючих органів, зовнішніх аудиторів та інших органів влади у всьому світі. Не в останню чергу відповідно до світових вимог Закону США Сарбейнса-Окслі від 2003 року та через зростаючу відповідальності менеджменту підприємств за ефективність внутрішнього контролю [2].

Із II пол. XX ст. у країнах з розвинутою економікою особливої ролі в контексті запровадження практик внутрішнього аудиту та формування достовірної фінансової звітності займає комплаєнс-контроль. Сам термін «комплаєнс» (з англ. *compliance* – відповідність, погодження; походить від дієсл. *to comply* – відповідати) у широкому розумінні означає відповідність будь-яким вимогам, нормам, стандартам тощо.

На думку австралійських вчених Гуідо Гупернаторі та Сідні Шек, регулятивний комплаєнс – це комплекс заходів, які підприємство здійснює для забезпечення свого основного рівня бізнесу, водночас не порушуючи відповідних нормативних актів у юрисдикціях, в яких цей бізнес знаходиться, враховуючи особливості галузей, в яких функціонує підприємство [3].

Здійснення економічної діяльності відповідно до комплаєнс-принципів передбачає реалізацію законності в діяльності підприємства і забезпечення її правомірності. Однак, варто зазначити, що комплаєнс, як

дотримання обов'язкових правил, як принцип діяльності організації – поняття більш широке, ніж законність здійснення підприємницької діяльності, а комплаєнс як стан – навпаки, ширше, ніж правомірність діяльності організації і правопорядок у відповідному сегменті суспільних відносин. Тому дуже часто комплаєнс – це не тільки правомірне, але ще і етичне ведення бізнесу, що означає здійснення підприємницької діяльності відповідно внутрішньокорпоративними нормами і відповідно до правил, які прийняті в певній галузі [8].

Сьогодні найбільш використовуваним джерелом щодо визначення сутності комплаєнса є Документ Базельського комітету з банківського нагляду, який визначає «комплаєнс-ризик» як юридичний ризик або ризик можливих регуляторних санкцій, істотних фінансових втрат або втрат репутації, яку банк може зазнати як: результат його невідповідності законам, нормативним актам, правилам, пов'язаним з організацією саморегулювання, стандартами та кодексами поведінки, що застосовуються до банківської діяльності [1]. Із даного визначення стає очевидним, що комплаєнс-контроль має на меті контролювання та мінімізацію впливу згаданих комплаєнс-ризиків.

Тобто, комплаєнс-ризик є одним із елементів системи дотримання вимог та є об'єктами обліку та планування всередині фреймворку фінансових методів системи комплаєнса. Реалізація системи комплаєнса передбачає обов'язкову відповідальність комплаєнс-менеджера з перед вищим керівництвом та працівниками за виявлення та управління комплаєнс-ризиками [5].

З погляду зміцнення економічної безпеки, головне завдання організаційного етапу – забезпечення функціональної структури та організаційних взаємовідносин, які максимально сприятимуть досягненню мети щодо протидії ризикам і загрозам економічної безпеки на основі раціонально побудованого обліково-аналітичного забезпечення, яке ми також пов'язуємо із необхідністю розвитку саме комплаєнс-контролю.

При цьому, особливої ваги в мінливому конкурентному середовищі набуває розвиток саме корпоративного комплаєнса, що втілює здатність діяти відповідно до набору певних правил, порядків або запитів. З погляду зміцнення економічної безпеки під комплаєнсом розуміємо систему контролю за ризиками, які виникли через недотримання норм чинного законодавства, внутрішніх організаційних регламентів, етичних норм професійної діяльності і проявів корупції (рис. 1).

Функція комплаєнс повинна бути забезпечена ресурсами, необхідними для ефективної реалізації її функцій. Ресурси, надані функції комплаєнс, повинні бути достатніми і прийнятними для ефективного управління комплаєнс-ризиком. Зокрема, співробітники функції комплаєнс повинні мати необхідну кваліфікацію, досвід, професійні та особисті якості для належного виконання своїх обов'язків [7]. Досвід великих західних компаній свідчить про найбільшу дієвість внутрішніх підрозділів зі зміцнення економічної безпеки. Перевагами створення власного організаційного підрозділу зі зміцнення економічної безпеки є економія фінансових та матеріальних ресурсів, замкненість інформаційних потоків усередині підприємства, розширення можливостей для внутрішнього контролю та ефективної взаємодії структурних підрозділів [6].

Рис. 1. Логічний ланцюг та об'єкти комплаєнса сучасного підприємства

Джерело: розроблено авторами.

*Система управління HSE визначає принципи, згідно з якими підприємство здійснює свою діяльність у сфері охорони здоров'я, безпеки, а також охорони праці та навколишнього середовища.

На нашу думку, повноваження щодо комплаєнс-контролю на великих та середніх підприємствах мають бути покладені на таку Службу

економічної безпеки підприємства як окремого структурного підрозділу, створеного з метою зміцнення економічної безпеки, захисту облікової інформації, покращення фінансово-господарської дисципліни та зміцнення потенціалу підприємства у конкурентному середовищі бізнесу (рис. 2).

При цьому, доцільним є виокремлення у її структурі облікового гаранта економічної безпеки, експертної групи з інформаційної безпеки й експертної групи захисту комерційної таємниці, конкурентної розвідки та комплаєнса.

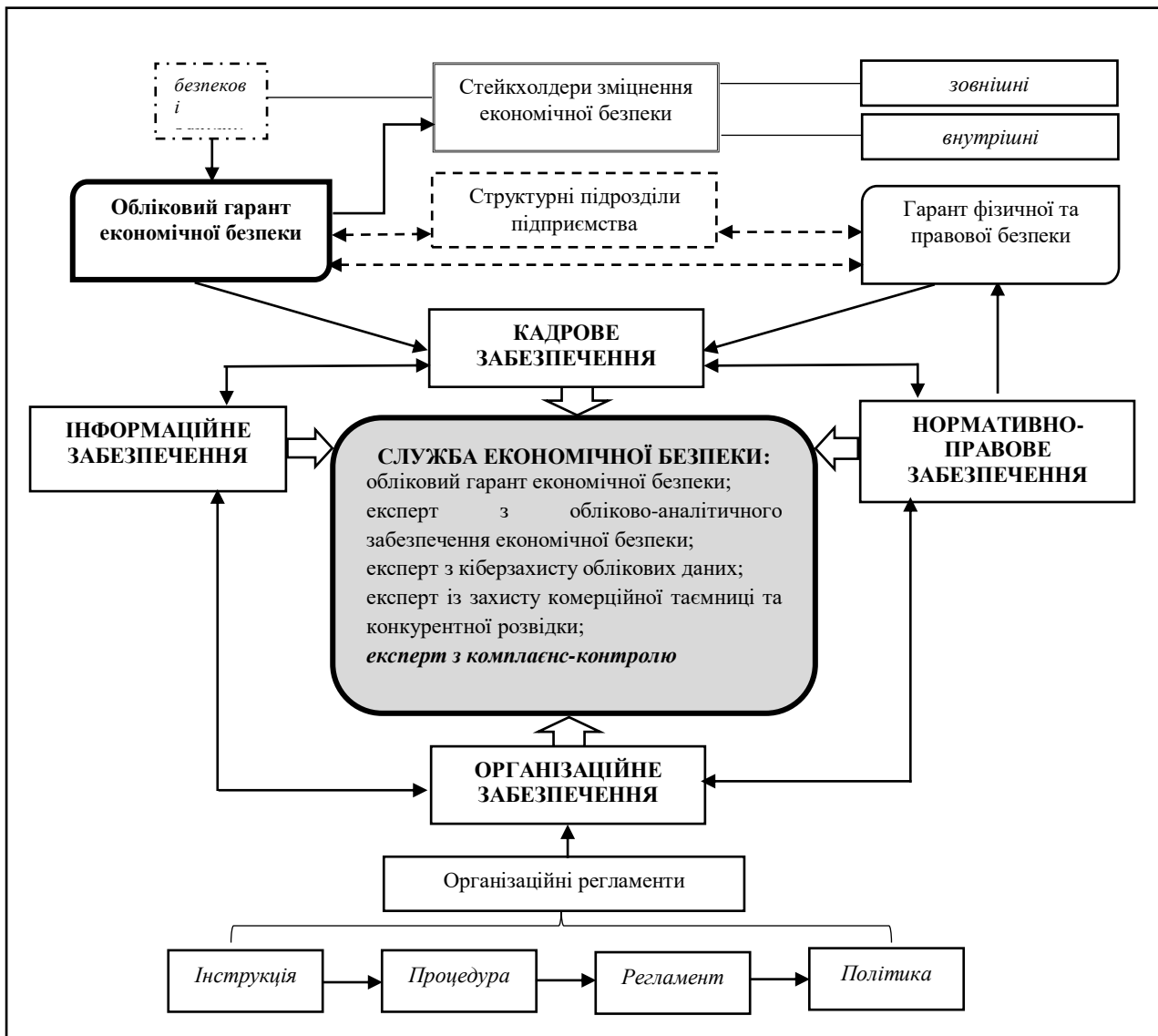

Рис. 2. Структурна модель імплементації комплаєнс-контролю як функції Служби економічної безпеки підприємства

Джерело: розроблено автором.

Таким чином, під політикою комплаєнса менеджмент підприємства

має розуміти стандарти та принципи, яких дотримується підприємство, а також основні кроки для досягнення стратегічної мети у процесі взаємовідносин із бізнес-партнерами та внутрішньому управлінні. Вважаємо, що у основі політики комплаєнса має бути дотримання санкційного та внутрішнього комплаєнса, а також антикорупційна політика (табл. 1).

Наголосимо, що політика комплаєнса має бути невід'ємною складовою стратегії підприємства та обов'язковою для будь-яких структурних підрозділів чи працівників. При цьому менеджмент підприємства має постійно переглядати політику комплаєнса на відповідність бізнес-середовища, щоб забезпечити технічне ефективне дотримання національних та міжнародних режимів санкцій.

1. Пропоновані елементи системи комплаєнс-контролю підприємства

Складові комплаєнс-контролю	Зміст та завдання складових комплаєнс-контролю	Групи зацікавлених осіб (стейкхолдери)
Санкційний комплаєнс	<p>Підприємство не вступає у бізнес-відносини з юридичними чи фізичними особами, які підпадають під національні чи міжнародні санкції. Також на підприємстві заборонено вести діяльність з державами чи територіальними утвореннями, юридичними особами чи фізичними особами, на яких поширюється дія санкцій згідно із національним законодавством та міжнародними договорами.</p> <p>Основними складовими санкційного комплаєнса є постійне обстеження та моніторинг контрагентів на предмет відсутності санкцій проти нього; санкційний контроль бізнес-оточення на етапах укладання договорів та конкретних транзакцій; у разі недостатності джерел даних вимагання додаткових пояснень від бізнес-партнерів.</p>	Топ-менеджмент підприємства, бізнес-партнери та інші контрагенти, держава
Внутрішній комплаєнс	<p>Основними складовими внутрішнього комплаєнса є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відповідність організаційних регламентів управління економічною безпекою підприємства та його обліково-аналітичного забезпечення вимогам законодавства; - мінімізація ризиків настання негативних наслідків, пов'язаних із застосуванням до підприємства заходів впливу за недотримання вимог законодавства, 	Топ-менеджмент підприємства, працівники

	<p>регуляторних вимог і принципів етичного ведення бізнесу;</p> <ul style="list-style-type: none"> - використання в діяльності загальновизнаних норм ділової етики; - аналіз і запобігання ситуаціям, у яких можливе недотримання вимог законодавства, регуляторних вимог і внутрішніх нормативних документів підприємства; - забезпечення наявності внутрішніх нормативних документів для кожного процесу, процедур управління та інших заходів контролю й регулювання цих процесів; - забезпечення належного застосування всіма підрозділами внутрішніх нормативних документів, процедур та інших заходів; - формування внутрішніх ділових відносин на засадах рівноправ'я та справедливості; - постійне поліпшення корпоративної комплаєнс-культури та професіоналізму працівників. 	
<p>Антикорупційна політика</p>	<p>В основі антикорупційної політики підприємства – формування нульової толерантності до проявів корупції, запобігання хабарництву та повне дотримання чинних антикорупційних законів.</p> <p>Основними елементами антикорупційної політики є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - заборона вимагання та хабарництва; - категорична заборонена здійснення, обіцянки чи пропозиції будь-яких платежів, подарунків чи спонукання до певних дій з метою впливу на когось (у тому числі на менеджмент підприємства, інших посадових осіб, постачальників, клієнтів тощо); - розкриття усіх грошових операцій та потоків у системі рахунків бухгалтерського обліку, заборона «тіньових» операцій; - усі платежі повинні бути розумними та відповідати об'єктивним розмірами; - свобода від політичних внесків; - запобігання корупційному впливу на управління економічною безпекою третіх осіб; - інформаційно-роз'яснювальна робота щодо дотримання антикорупційного законодавства; - формування ефективного організаційного механізму моніторингу щодо дотримання антикорупційної політики за допомогою створення Антикорупційної комісії; - перевірка повідомлень щодо вчинення корупційних дій; - негайне реагування та притягнення до відповідальності учасників корупційних діянь із залученням правоохоронних органів. 	<p>Держава, топ-менеджмент підприємства, працівники, бізнес-партнери</p>

Джерело: авторська розробка.

Висновки. Таким чином, формування основ для зростання конкурентоспроможності підприємств залежить від рівня їх економічної безпеки. Це ставить нові завдання до системи обліково-аналітичного забезпечення управлінських механізмів, ефективність якого значною мірою пов'язана із ефективністю системи комплаєнса. Комплаєнс-контроль є однією із визначальних складових гарантування економічної безпеки та внутрішнього контролю в системі сучасних ризиків та загроз, запорукою задоволення інформаційних запитів користувачів фінансової та нефінансової інформації і, водночас, основою формування конкурентоспроможності підприємств. Вважаємо, що запропонована структурна модель комплаєнс-контролю як функції Служби економічної безпеки підприємства дозволяє сформувати систему мінімізації фінансових втрат, збереження ділової репутації, попередження накладання санкцій та можливого негативному впливу окремих груп ризиків на економічну безпеку. Основний ефект комплаєнса в разі імплементації його норм Службою економічної безпеки у корпоративне середовище підприємства полягає в:

- досягненні прозорості та достовірності показників фінансової звітності;
- поліпшенні ділової репутації підприємства в конкурентному середовищі;
- імплементуванні політики справедливості й законслухняності;
- поліпшенні корпоративної культури й етичних норм професійної діяльності фахівців, передусім топ-менеджменту підприємства;
- формуванні основ для зростання рівня конкурентоспроможності на мікро- та макрорівнях.

Сьогодні великі холдинги та підприємства з іноземним капіталом демонструють високу дієвість заходів комплаєнса і його важливість для формування конкурентоспроможності підприємств у глобальному діджиталізованому економічному просторі. Тому означений напрям досліджень є перспективним у теоретичному, методологічному і практичному аспектах.

Бібліографічний список.

1. Basel Committee on Banking Supervision. Compliance and the compliance function in banks, April, 2005. URL: www.bis.org
2. D'Silva, K., & Ridley, J. (2007). Internal auditing's international contribution to governance. *International Journal of Business Governance and Ethics*, 3(2), 113-126. doi:10.1504/IJBGE.2007.012606.
3. Governatori, Guido & Shek, Sidney. Rule Based Business Process Compliance. *CEUR Workshop Proceedings*. 2012. 874 p.
4. Knuplesch, D., Reichert, M., Mangler, J., Rinderle-Ma, S., & Fdhila, W. Towards compliance of cross-organizational processes and their changes research challenges and state of research. *1st Int'l Workshop on Security in Business Processes*, 2013. URL: www.scopus.com
5. Zhukov V. V., Kotsiuba O. V. Analysis of Problematic Issues in Building an Effective Bank Compliance System. *Проблеми економіки*. 2018. № 4 (38). С. 226–232.
6. Васи́лін С.І. Обліково-аналітичне забезпечення управління аграрними підприємствами в системі ризиків та загроз економічної безпеки: монографія. Харків: Друкарня Мадрид, 2020. 419 с.
7. Калініченко Л.Л. Теоретичні аспекти функціонування комплаєнсу у вітчизняних банках. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 6. Ч. 4. С. 242–245.
8. Кобелева Т.О. Комплаєнс як категорія економічної безпеки промислового підприємства. *Економіка: реалії часу*. 2018. № 6 (40). С. 52–59.
9. Москаленко Н.В. Теоретичні аспекти запровадження комплаєнс-контролю в Україні. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2018. Вип. 2. С. 106–112.
10. Тетруашвили Д. Организация системы внутреннего контроля на предприятии. URL: <https://news.finance.ua/ru/news/-/450770/david-tetruashvili-organizatsiya-sistemy-vnutrennego-kontrolya-na-predpriyatii>
11. Яценко М.С., Коваленко А.Б. Управління комплаєнс-діяльністю підприємства в умовах глобалізаційних обмежень. *Економіка: реалії часу*. 2020. № 5 (51). С. 73–79.

References.

1. Basel Committee on Banking Supervision (2021). Compliance and the compliance function in banks, April, 2005. Retrieved from: www.bis.org.

2. D'Silva, K., & Ridley, J. (2007). Internal auditing's international contribution to governance. *International Journal of Business Governance and Ethics*, 3(2), 113-126.
3. Governatori, Guido & Shek, Sidney (2012). Rule Based Business Process Compliance. *CEUR Workshop Proceedings*, 874 p.
4. Knuplesch, D., Reichert, M., Mangler, J., Rinderle-Ma, S., & Fdhila, W. (2013). Towards compliance of cross-organizational processes and their changes research challenges and state of research. *1st Int'l Workshop on Security in Business Processes*. Retrieved from: www.scopus.com.
5. Zhukov V.V., & Kotsiuba O.V. (2018). Analysis of Problematic Issues in Building an Effective Bank Compliance System. *Problemy ekonomiky*, 4 (38), 226–232.
6. Vasylyshyn, S.I. (2020). Oblikovo-analitychne zabezpechennya upravlinnya ahrarnymy pidpryyemstvamy v systemi ryzykiv ta zahroz ekonomichnoyi bezpeky [Accounting and analytical support for the management of agricultural enterprises in the system of risks and threats to economic security]. Drukarnya Madryd, Kharkiv.
7. Kalinichenko, L.L. (2014). Teoretychni aspekty funktsionuvannya komplayensu u vitchyznyanykh bankakh [Theoretical aspects of compliance in domestic banks]. *Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu*, 6 (4), 242–245.
8. Kobyelyeva, T.O. (2018). Komplayens yak katehoriya ekonomichnoyi bezpeky promyslovoho pidpryyemstva [Compliance as a category of economic security of an industrial enterprise]. *Ekonomika: realiyi chasu*, 6 (40), 52–59.
9. Moskalenko, N.V. (2018). Teoretychni aspekty zaprovadzhennya komplayens-kontrolyu v Ukraini [Theoretical aspects of the introduction of compliance control in Ukraine]. *Ekonomichnyy visnyk. Seriya: finansy, oblik, opodatkuvannya*, 2, 106–112.
10. Tetrushvili, D. (2021). Organizaciya sistemy vnutrennego kontrolya na predpriyatii [Organization of the internal control system at the enterprise]. Retrieved from: <https://news.finance.ua/ru/news/-/450770/david-tetrushvili-organizatsiya-sistemy-vnutrennego-kontrolya-na-predpriyatii>.
11. Yatsenko, M.S., & Kovalenko, A.B. (2020). Upravlinnya komplayens-diyal'nistyuu pidpryyemstva v umovakh hlobalizatsiynykh obmezhen' [Management of compliance activities of the enterprise in the context of globalization constraints]. *Ekonomika: realiyi chasu*, 5 (51), 73–79.

Василишин С.И., Рагулина И.И., Орлов В.В. Комплаенс-контроль как составляющая управления экономической безопасности и формирования конкурентоспособности предприятий. Установлено дефинитивные истоки и сущность комплаенса в системе современных рисков и угроз. Охарактеризовано особенности комплаенс-рисков, логическую цепь и объекты комплаенса современного предприятия. Разработана структурная модель комплаенс-контроля как функции Службы экономической безопасности предприятия. Предложены элементы системы комплаенс-контроля предприятия с их дифференциацией на блоки санкционного, внутреннего комплаенса и антикоррупционной политики. Доказано, что приведенные предложения позволяют сформировать систему минимизации финансовых потерь, сохранности деловой репутации, предупреждения санкций и предотвращают возможное негативное влияния отдельных групп рисков на экономическую безопасность, а также способствуют повышению уровня конкурентоспособности предприятий. Практическое значение исследований заключается в достижении прозрачности и достоверности финансовой отчетности; улучшении деловой репутации предприятия в конкурентной среде; внедрении политики справедливости и законопослушности; улучшении корпоративной культуры и этических норм профессиональной деятельности специалистов.

Ключевые слова: комплаенс, комплаенс-контроль, конкурентоспособность, экономическая безопасность, внутренний контроль, внутренний аудит, учетно-аналитическое обеспечение, учет.

Vasylishyn S.I., Ragulina I.I., Orlov V.V. Compliance control as a component of economic security management and formation of competitiveness of the enterprises. In the context of the increasing impact of macro- and micro-environment threats, as well as the consequences of economic crises, the internal control (controlling) system becomes important, which is an integral component of accounting and analytical support, performing the function of managing and preventing the negative impact of risks on the level of economic security. It is advisable to introduce compliance control, at the same time, in addition to classical financial and business controlling at an enterprise with a high level of development of the internal control system.

The aim of the study. This article is devoted to substantiating the methodological foundations of implementing compliance control as a

component of economic security management and formation of competitiveness of the enterprises.

Research methods. To achieve the purpose of research, various methods and techniques were used: a systematic approach; analysis and synthesis; monographic.

Results of work. The definitive origins and essence of compliance in the system of modern risks and threats have been established. The article describes the features of compliance risks, the logical chain and objects of compliance of a modern enterprise. A structural model of implementation of compliance control as a function of the enterprise's economic security service is proposed. Elements of the enterprise's compliance control system with their differentiation into blocks of sanctions, internal compliance and anti-corruption policy are proposed.

Scope of results. The novelty of the research lies in the fact that these proposals allow us to form a system for minimizing financial losses, preserving business reputation, preventing the imposition of sanctions and the possible negative impact of certain risk groups on economic security and provides the basis for the growth of the level of competitiveness of enterprises.

The practical significance of the research is to achieve transparency and reliability of financial reporting indicators; improve the business reputation of an enterprise in a competitive environment; implement the policy of fairness and law-abiding; improve the corporate culture and ethical standards of professional activity of specialists, primarily top management of an enterprise.

Keywords: compliance, compliance control, competitiveness, economic security, internal control, internal audit, accounting and analytical support, accounting.

Стаття надійшла до редакції: 17.04.2021 р.